

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційне дослідження
РЕМЕНЯК ОЛЕСІ ВАСИЛІВНИ

на тему: «Децентралізація публічної влади в правовій теорії та
державотворчій практиці»

подане на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук
за спеціальністю 12.00.01 - теорія та історія держави і права;
історія політичних і правових учень

Актуальність теми дисертаційного дослідження обумовлена необхідністю поповнення вітчизняної правової науки новими знаннями про децентралізацію публічної влади, які в свою чергу є вагомим підґрунтям для удосконалення політико-правової практики у цій сфері.

Процеси реформування державного устрою викликають потребу звернутися до теоретико-правового дослідження децентралізації як однієї з центральних категорій демократичного державотворення. Адже, зважаючи на тенденції політичних та правових змін в організації публічної влади України, існує ризик нехтування загальною метою, принципами та дійсним змістом децентралізації заради досягнення формального результату.

Зниження рівня правової свідомості та кризові явища, що мають місце нині в українському суспільстві суттєво впливають на процес формування органів місцевого самоврядування. Підсилення їх ролі у суспільному та державному житті є невід'ємною частиною процесу децентралізації. В свою чергу, держава в особі органів, що формують та реалізують державну владу на місцях, не завжди дотримується принципів публічного управління, що значно знижує рівень довіри громадян до державних інституцій. У цьому контексті особливого значення набуває дослідження децентралізації публічної влади в умовах перехідної демократії, якою на сьогодні є Україна.

З огляду на викладене, надзвичайно актуальним є обраний авторкою предмет дисертаційного дослідження, а саме децентралізація публічної влади в правовій теорії та її практичне втілення в державотворчій та правотворчій практиці. На користь його актуальності та своєчасності свідчить також і та

обставина, що реформа децентралізації в Україні триває з 2014 року і досі є незавершеною.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації зумовлена, насамперед, доцільною, цілісною та логічною структурою дослідження, яка складається зі вступу, трьох розділів, які містять у собі дев'ять підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Об'єкт та предмет дослідження чітко визначені та відповідають фактичному змісту дисертації.

Використання низки загальнонаукових та спеціальних методів пізнання також забезпечило високий рівень обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій. Вказаний комплекс методів дозволив вирішити теоретичні та практичні завдання дослідження, такі як: визначити основні етапи становлення концепції децентралізації в європейській та американській правовій думці; з'ясувати правову природу та запропонувати найбільш повне за своєю суттю визначення поняття «децентралізації» в контексті науки теорії держави та права; запропонувати науково-методологічний підхід дослідження явища децентралізації та здійснити аналіз історіографії цього питання; дослідити основні концепції децентралізації публічної влади виходячи з досвіду європейських демократій; з'ясувати особливості проведення децентралізації публічної влади у федеративній та унітарній державі в умовах глобалізації; дослідити особливості проходження реформи децентралізації публічної влади в умовах демократичної трансформації; запропонувати практичні рекомендації щодо оптимізації органів виконавчої влади та розширення повноважень органів місцевого самоврядування в процесі проведення конституційної реформи в Україні.

Слід відзначити значну джерельну базу дослідження, яку складають праці зарубіжних та вітчизняних фахівців у галузі теорії держави та права, конституційного права, адміністративного права. Достовірність наукових

положень дисертації досягнута автором також за рахунок аналізу достатнього обсягу нормативно-правових актів та практики їх застосування.

Органічне поєднання вказаних аспектів дозволило Ременяк О. В. здійснити комплексний науковий аналіз правової природи децентралізації влади як механізму обмеження державної влади в умовах демократичної трансформації та надати практичні рекомендації щодо подальшого проведення реформи децентралізації в Україні.

Авторці вдалося сформулювати наукові висновки та положення, які відповідають всім ознакам наукової новизни та мають істотне значення для науки теорії держави і права. Серед них слід особливо відзначити наступні тези та положення дисертаційного дослідження.

Зокрема, заслуговує на увагу цілісне та обґрунтоване авторське визначення децентралізації як дієвого механізму організації публічної влади в демократичній правовій державі, який передбачає процедуру передачі владних повноважень (прав та обов'язків, матеріальних та інтелектуальних ресурсів) від центральних до місцевих органів, відповідно до встановленого законодавства, з урахуванням можливості ефективної взаємодії між цими органами та інститутами громадянського суспільства.

Виправданою, зважаючи на сучасні тенденції у правовій науці та практиці, є увага Ременяк О. В. до питання розуміння явища децентралізації в умовах глобалізації. Дисертанткою доведено, що його слід розглядати через формально-юридичний та матеріальний аспекти. Де формально-юридичний аспект наповнює децентралізацію публічної влади концептуальними, стратегічними, змістовними, засадницькими, легітимними та іншими компонентами, а матеріальний аспект характеризує способи, засоби та механізми реалізації процесу децентралізації публічної влади з врахуванням етно-національних, економічних, політичних та мультикультурних особливостей розвитку української державності та громадянського суспільства зокрема.

Вірним є твердження, що обґрунтування моделі децентралізації публічної влади в державі залежить від таких критеріїв як державний устрій країни, адміністративно-територіальний поділ країни, правова система, організація державної влади, нормативне забезпечення, розвиток громадянського суспільства, історія державності, народні традиції та звичаї.

Не можна не погодитись з авторкою щодо недоцільності запровадження федералізації в Україні виходячи із ряду об'єктивних причин. Цілком обґрунтованою видається висловлена в дисертації думка, що альтернативою федералізації і ефективним способом побудови держави та організації публічної влади є децентралізований унітаризм з демократичним напрямом розвитку держави.

Дисертантом визначено, що не зважаючи на те, що міжнародно-правові норми інкорпорується у національне законодавство, між ними мають місце певні колізії і невідповідність. Наприклад, відповідно до ст. 140 Конституції України територіальні громади є суб'єктами здійснення місцевого самоврядування. У той же час, у Європейській хартії місцевого самоврядування такими суб'єктами визначено органи місцевого самоврядування (ст. 3). Тож, фактично, існують суттєві термінологічні відмінності у розумінні місцевого самоврядування у зазначених нормативно-правових актах. Теоретичні недоопрацювання негативно впливають на практику децентралізації публічної влади. Авторкою цілком виправдано обґрунтована необхідність наголосити на пріоритетності міжнародно-правових критеріїв.

Цікавою та такою, що заслуговує на увагу є спроба Ременяк О. В. здійснити систематизацію правового забезпечення реформ децентралізації публічної влади в Україні та виділити окремі групи нормативно-правових актів за юридичною силою для забезпечення комплексності та збалансованості процесу децентралізації.

Дисертація містить також ряд інших актуальних теоретичних та прикладних напрацювань, які є цілком новими та можуть бути використані

науковцями та практиками у подальших дослідженнях у сфері децентралізації, вдосконаленні законодавства та при здійсненні публічного управління. Окрім того, висновки та положення дисертації можуть бути використані у навчальному процесі – під час викладання дисциплін «Теорія держави і права», «Конституційне право України», «Адміністративне право України», «Державне будівництво та місцеве самоврядування», «Державне управління».

Апробація дисертації Ременяк О. В. підтверджується викладенням основних положень дослідження в 10 наукових публікаціях, 4 із яких опубліковано у фахових наукових юридичних виданнях України, 1 вийшла друком у фаховому виданні іноземної держави та у 5 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Автореферат відповідає структурі та змісту дисертації. Дисертація та автореферат оформлені відповідно до встановленого державного стандарту.

Відзначаючи значну теоретичну та практичну цінність дисертаційного дослідження Ременяк О. В., слід зазначити, що окремі його положення мають дискусійний характер.

1. Не достатньо зрозумілими є мета та критерії періодизації запровадження принципу децентралізації як основоположного для конституційної держави, яке, на думку авторки, відбулося в три етапи: 1) прийняття окремих законодавчих актів щодо децентралізації у кінці ХІХ та в першій половині ХХ століття; 2) період з кінця Другої світової війни і до початку ХХІ ст. – конституційні зміни та закріпленням у конституціях та законодавстві багатьох держав поняття децентралізації; 3) початок ХХІ століття – продовження реформ з децентралізації влади у багатьох країнах.

2. Характеризуючи переваги децентралізації публічної влади в унітарній державі, авторка стверджує, що основною перевагою є сприяння формуванню громадянського суспільства і демократичного розвитку держави. У цьому аспекті передові позиції займає, на її думку, правова ідеологія. Проте, надалі в роботі ця теза належно не розкрита. Бажано було б

глибше проаналізувати зв'язок між децентралізацією публічної влади та формуванням громадянського суспільства і становленням демократії в державі. Зокрема, необхідно було обґрунтувати роль, яку відіграє у цьому процесі правова ідеологія.

3. Не можна беззастережно погодитись з авторським твердженням наведеним у підрозділі 3.1, що префект, за умови подальшого визначення його статусу шляхом прийняття спеціального закону, матиме належні правові інструменти для здійснення контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування, при цьому не дублюючи їх повноваження. Оскільки питання введення такого інституту публічної влади як префект є на сьогодні надзвичайно дискусійним, авторці варто було б чіткіше визначитись з його можливим правовим статусом.

4. Аналізуючи проблеми та перспективи проведення конституційної реформи щодо децентралізації влади в Україні, здобувачці варто було б більше уваги приділити проблемі відсутності узгодженості між різними формами децентралізації (бюджетної, економічної, адміністративної, політичної) у практиці реалізації політики держави у цій сфері.

Однак вказані зауваження не впливають на загальне позитивне враження від дисертаційного дослідження і стосуються лише його окремих аспектів. Роботу виконано на належному професійному рівні.

Всі завдання, що були поставлені здобувачем, виконано, мета дослідження досягнута. Дисертація Ременяк О. В. «Децентралізація публічної влади в правовій теорії та державотворчій практиці» є самостійним і завершеним науковим дослідженням актуальної проблеми юридичної науки, у якій містяться обґрунтовані наукові положення та результати, а її зміст відповідає паспортові спеціальності 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень.

Таким чином, дисертаційне дослідження Ременяк Олесі Василівни «Децентралізація публічної влади в правовій теорії та державотворчій практиці» відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і

присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», а його автор заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01 – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень.

Офіційний опонент:

кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри теорії та історії
держави і права
Національного університету
«Острозька академія»

Панчук І.О.

ПІ ППС *Панчук*
ПІ ТВЕРДЖУЮ
НАЧАЛЬНИК ВІДДІЛУ
КАДРІВ НАУ «ОА»

